

Dzisiaj dużo mówi się o tym, że instytucja małżeństwa, fundament rodziny, przeżywa kryzys. W wyniku różnorodnych przemian w społeczeństwie niesprzyjającym życiu rodzinnemu wzrasta liczba rozwodów i powiększa się ilość osób trwających w związkach kohabitacyjnych. Analizy demograficzne z ostatnich dziesięcioleci wskazują na wyraźny spadek skłonności młodych ludzi do zawierania małżeństw, coraz większa liczba osób w wieku płodnym nie decyduje się na posiadanie dziecka motywując swoją decyzję brakiem pewnej stabilizacji, problemami finansowymi, przedłużaniem się okresu kształcenia etc. Określenie obecnej sytuacji jako kryzysowej świadczy o tym, że legalny związek kobiety i mężczyzny, zawarty w celu wspólnego pożycia, współdziałania dla dobra rodziny (przede wszystkim dzieci) oraz zarządzania wspólnym gospodarstwem, zwany małżeństwem, nadal stanowi wartość społeczną i uważany jest za normę. W związku z przedstawionym powyżej problemem aktualny wydzźwięk przybiera dawny spór wyznawców prawosławnych chrześcijan o istocie małżeństwa.

Kiedy po schizmie 1666 r. w Rosyjskim Kościele Prawosławnym część wiernych nie uznała innowacji i, pozostając przy „starej wierze”, odmówiła również uznania nowej hierarchii kościelnej, okazało się niemożliwe celebrowanie sakramentów, w tym sakramentu małżeństwa bez wyświęconych kapłanów. Wyznawcy „starej wary” zostali postawieni przed dylematem: albo żyć w czystości na zasadach życia monastycznego, albo tkwić „w grzechu”. Spory o istocie związku między mężczyzną a kobietą trwały około dwustu lat, doprowadzając do kolejnych podziałów wewnątrz ruchu starowerskiego, aż ostatecznie ugasły na początku XX wieku. Ponieważ historia kołem się toczy, przypuszczamy, że dużo pożytecznego da analiza argumentów, za pomocą których ojciec Paweł Pruski, rosyjski misjonarz i polemista, przeor klasztoru staroobrzędowców w Wojnowie (1856-1867) przekonał zamieszkałych na Mazurach starowierców do akceptacji instytucji małżeństwa. W spór o istocie małżeństwa włączył się używając ówczesnych mediów masowych, wydał drukiem i rozpowszechnił autorytetne teksty liderów ruchu społecznego. Wydane teksty opierały się na Piśmie Świętym i odwoływały się do argumentów Świętych Ojców Kościoła.

Proponowany temat mieści się w ramach ogólnych badań nad kulturą i piśmiennictwem staroobrzędowców zamieszkałych w Polsce, prowadzonych w Instytucie Słowiańszczyzny Wschodniej przy Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Głównym celem pracy jest analiza źródłowa, pojęciowa, aksjologiczna tekstów utworów zamieszczonych w zbiorze „O ślubach” Pawła Pruskiego i wydanie monografii, zawierającej przedruk zbioru z komentarzami.